WWF Suomi
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh (09) 7740 100
wwf.fi
panda.org

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle 10.10.2022

Viite: HE 167/2022 vp

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä ja kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain 29 a ja 48 §:n muuttamisesta

WWF kiittää lausuntomahdollisuudesta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

METKAN tärkeimmät korjaustarpeet

1) **Luonnonhoidon tuki jää marginaaliseksi, vaikka ekologinen kestävyys on yksi lain tavoitteista.**

Metsätalouden kannustejärjestelmän tarkoitukseksi on esitysluonnoksessa kirjattu taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävän metsän hoidon ja käytön edistäminen. WWF haluaa muistuttaa, että taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys ovat pidemmällä aikavälillä alisteisia ekologiselle kestävyydelle, joka toimii kaiken taloudellisen ja sosiaalisen toiminnan perustana.

Nimenomaan metsien käytön ekologista kestävyyttä ei ole tähän mennessä onnistuttu Suomessa turvaamaan. Metsäluonnon turvaamiseksi tarvitaan lisää suojelualueita ja myös huomattavasti nykyistä enemmän luontoarvojen huomioimista metsien käsittelyn yhteydessä. Nyt luonnonhoitoon esitetään pientä korotusta, joka on kuitenkin hyvin mitätön. Korottamalla luonnonhoitoon suunnattua tukimäärää esim. kymmenkertaiseksi, saataisiin tilanteeseen jo merkittävä parannus.

2) **Ojitusten tukeminen tulee lopettaa**

Merkittävä osuus Suomessa kaivettavista ojista on uusia ojia, joiden tukeminen valtion varoista on kyseenalaista. Vanhojen ojien avaamisen, eli kunnostusojittamisen yhteydessä tehdään myös lisää ojia eli täydennysojitusta. Huomionarvoista on myös se, että Suomessa on 2000-luvulla toteutettu yhtä suurella pinta-alalla sekä soiden ennallistamista että uudisojitusta (eli uusia ojia soille, joita ei ole aiemmin ojitettu).

3) **Täydennysehdostus hallituksen esitykseen Eduskunnalle: Rehevien suometsien käsittelyyn tarvitaan kohdennettua tukea – Nämä metsät ovat ilmaston, vesien ja monimuotoisuuden kannalta kiireellisimpiä**

METKA:aan olisi hyvä luoda tuki, jolla voitaisiin maksaa EU:n valtiontukisuuntaviivojen luoman uuden mahdollisuuden myötä joko tulosperusteisesti tai kannustinpalkkiona erilaisista ympäristöhyödyistä. Vastaavan kaltainen pykälä on ollut METKA:aa edeltävässä kestävän metsätalouden rahoituslaissa (muutos KEMERA-lakiin vuonna 2003[1], §19a[2]), jolloin kokeiltiin luontoarvokauppaa, tarjouskauppaa ja yhteistoimintaverkostoja. Kiireellisimmin tällaista uutta pykälää voitaisiin hyödyntää

kokeiluun rehevien turvemaiden ympäristönäkökulmien huomioimiseen. Tämän tyyppisten tukien käyttöön kannustetaan EU:n metsästrategiassa[3].

WWF pitää hyvänä ehdotusta suometsän hoitosuunnitelman tueksi ja suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden tueksi. Näiden tukien vaikuttavuus on kuitenkin kyseenalaista, sillä tuen saamiseksi ei velvoiteta tekemään ympäristön tilaa parantavia toimenpiteitä vaan riittää, että suunnitellaan ja luontoarvoja selvitetään vesiensuojelu-, ilmasto- ja monimuotoisuusvaikutukset huomioiden. Lisäksi tukea voi saada myös ilmastolle ja ympäristölle haitallisten työlajien suunnitteluun. Jaksollisen kasvatuksen avohakkuisiin tähtäävien harvennushakkuiden suunnittelua voitaisiin tukea, vaikka suometsien päätehakkuut voivat aiheuttaa mittavia kasvihuonekaasupäästöjä ja vesistöriskejä.

Jatkuvan kasvatuksen ilmastopäästöjen ja ravinnehuuhtouman vähennyspotentiaali on kuvattu hallituksen METKA-esitysluonnoksessa, ja kyseisistä syistä kaikki rehevien korpien hakkuut tulisi WWF:n mielestä toteuttaa peitteisen metsänkasvatuksen menetelmin (pois lukien kohteet, joille menetelmä ei sovi esimerkiksi juurikäävän riskin vuoksi).

ILMAVA-hankkeen arvion mukaan Suomessa on reilu miljoona hehtaaria rehevien ojitettujen suometsien jatkuvapeitteiseen kasvatukseen soveltuvia kohteita. Karummillakin suometsätyypeillä jatkuvaa kasvatusta tulisi suosia vähintäänkin sen vesistöhyötyjen vuoksi.

WWF haluaa huomauttaa, että vaikka jatkuva kasvatus suometsissä on usein taloudellisesti kannattavaa, ei siirtymävaihe jatkuvaan kasvatukseen kuitenkaan aina kannata esimerkiksi tapauksissa, joissa metsä on lähtötilaltaan tasaikäisrakenteista. Tällaisissa yksityistaloudellisesti kannattamattoman siirtymän tapauksissa pelkkä suunnittelutuki ei ole riittävä kannustin jatkuvaan kasvatukseen siirtymiseksi. Näissä tapauksissa myös siirtymän toteuttamista tulisi tukea METKA-varoin niin, että metsänomistajalle maksettaisiin siirtymäajan tulonmenetyksistä suhteessa jaksollisen kasvatuksen metsänhoitotuloihin.

Hallituksen esitysluonnoksessa suometsän hoidon suunnittelutuen ennustetaan vähentävän suometsien käsittelyn haitallisia vesistövaikutuksia. Kokonaisuudessaan näin varmasti onkin, sillä vesiensuojelusuunnitelman tekeminen kuuluu tukiehtoihin ja vesiensuojelutoimenpiteiden kustannukset korvataan täysimääräisesti. Jaksollisen kasvatuksen hakkuiden suunnittelu ja tuhkalannoituksen sekä ojitusten käyttäminen vesitalouden hallinnassa voivat kuitenkin osaltaan aiheuttaa vesistöriskejä, jotka voitaisiin usein välttää pitämällä yllä tarkoituksenmukaista puustopääomaa jatkuvan kasvatuksen avulla.

<u>Yleistä METKASTA</u>

Lakia metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä (METKA) laaditaan aikana, jolloin on kiire tehdä kriittiset päätökset suomalaisten metsien lajiston ja hiilinielujen turvaamiseksi, vesien suojelemiseksi ja myös puun kasvatuksen turvaamiseksi: muuttuvassa ilmastossa metsiin kohdistuu entistä enemmän häiriöitä, joihin vastaamiseksi voidaan tehdä paljon. METKA:ssa voitaisiin kohdistaa tukia metsien käsittelyn negatiivisten ympäristövaikutusten poistamiseen ja metsien rakennepiirteitä monipuolistaviin toimenpiteisiin, sen sijaan, että tuetaan toimia, joilla heikennetään metsien ekosysteemipalveluita, ml. puun kasvatusta.

Nykyisistä KEMERA-tuista valtaosa on ohjattu puuntuotannon ja hakkuiden edistämiseen, erityisesti taimikon ja nuoren metsän hoitoon. Hallituksen METKA-esityksessä tähän ei kaavailla merkittäviä muutoksia. Käytettävissä olevan rahoituksen puitteissa on arvioitu taimikon ja nuoren metsän hoidon vuotuiseksi suoritemääräksi noin 132 000 hehtaaria (tarvittavan tuen määrä olisi tällöin noin 32,3 milj. euroa), terveyslannoituksen työmääräksi noin 14 000 hehtaaria (2 milj. euroa), suometsien hoidon ja piennarteiden työmääräksi 30 000 hehtaaria (4 milj. euroa) ja yksityistien perusparannuksen ja uuden metsätien rakentamisen työmääräksi noin 1000 kilometriä (9 milj. euroa). **Aikaisempina vuosina käytettävissä olleella rahoituksella ympäristösopimuksia on voitu tehdä noin 3500 hehtaarin alueella ja metsäluonnon hoitoa vain muutaman sadan hehtaarin alueella. Esitetty määrärahan lisäys mahdollistaisi ympäristötuen ja luonnonhoitotöiden pinta-alojen kaksinkertaistamisen. Silti jäädään marginaalisiin pinta-aloihin eikä luonnon hoidon suhteellinen osuus rahoituksesta nouse.**

WWF katsoo, että **valtaosa METKA-tuista tulisi ohjata luonnonhoitoon ja ympäristötukiin, ja nykyistä huomattavasti pienempi osa puuntuotannon edistämiseen**. Tällöin voitaisiin saada aikaan merkittäviä parannuksia metsäluonnon ja vesistöjen tilaan sekä metsätalouden ilmastovaikutukseen ilman, että METKA-tukien kokonaismäärää tarvitsisi kasvattaa.

Julkista tukea on perusteltua kohdentaa vain toimenpiteisiin, jotka parantavat suomalaisen luonnon tilaa ja edistävät ilmastonmuutoksen hillintää, mutta jotka ovat metsänomistajille taloudellisesti kannattamattomia. Lähtökohtaisesti julkisin varoin ei ole tarpeen tukea metsäteollisuuden raaka-aineen tuotantoa, sillä vakiintuneen ja kannattavan sektorin yrityksillä on kykyä maksaa metsänomistajille markkinahintaista korvausta raaka-aineestaan.

WWF katsoo, että hallituksen esitys laiksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä on ilmaston lämpenemisvauhtiin ja luontokadon muodostamiin uhkiin nähden riittämätön, eikä se vastaa toimintaympäristön sille kokonaisuutena muodostamiin tarpeisiin.

Huomioita toimintaympäristöstä

Luontokadon ja ilmaston lämpenemisen kaksoiskriisi muodostaa vakavia uhkia paitsi globaalisti koko ihmiskunnalle, myös paikallisemmin suomalaisille metsille ja niistä riippuvaisille elinkeinoille – metsätalous mukaan lukien. Sen vuoksi on ensisijaisen tärkeää, että julkiset tuet eivät jarruta Suomen monimuotoisuus- ja ilmastotavoitteiden saavuttamista. Päinvastoin monimuotoisuus- ja ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää sitä, että niiden toteuttamiseen kohdennetaan riittävä rahoitus valtion budjetista. Metsätalouden tuet ovat tässä keskeinen instrumentti.

EU:n biodiversiteettistrategiassa Suomi on sitoutunut suojelemaan 30 prosenttia EU:n maa- ja merialueista oikeudellisesti sitovasti ja tästä kolmasosan tiukasti. Lisäksi Suomi on sitoutunut parantamaan elinympäristöjen tilaa niin suojelualueilla kuin niiden ulkopuolellakin. Tämä edellyttää aktiivisia toimenpiteitä myös talousmetsissä. Metsätalouden kannustejärjestelmän avulla metsänomistajia voidaan kannustaa edistämään sekä oikeudellisen suojelun että

elinympäristöjen tilan parantamisen sitoumuksia niiden täytäntöönpanon kannalta riittävässä mittakaavassa.

EU:n LULUCF-asetus velvoittaa Suomea ylläpitämään -29,4 Mt CO2-ekv. suuruista hiilinielua metsissä kaudella 2021–2025. Komissio on esittänyt Suomelle -17,8 Mt CO2-ekv. suuruista, koko maankäyttösektorin kattavaa hiilinieluvelvoitetta vuodelle 2030. Ennakkotietojen mukaan suomalaisten metsien hiilinielu on heikentynyt merkittävästi, mikä vaarantaa kuluvan asetuskauden LULUCF-velvoitteiden täyttymisen.

Epäonnistuminen velvoitteiden täyttämisessä tarkoittaisi sitä, että verorahoilla pitäisi hankkia nieluvajetta vastaava määrä nieluyksiköitä muilta jäsenmailta, tai vastaavan ilmastovaikutuksen saavuttamiseksi pitäisi tehdä ylimääräisiä ilmastotoimia taakanjakosektorilla, missä toimet maksavat keskimäärin maankäyttösektorin ilmastotoimia enemmän. Tämä voisi käydä yhteiskunnalle kalliiksi ja vaarantaa ilmastopolitiikan oikeudenmukaisuuden. Siksi kuluvan asetuskauden velvoitteiden täyttämiseksi tarvitaan pikaisia toimenpiteitä. Metsätalouden kannustejärjestelmä voisi osaltaan lunastaa tärkeän roolin vapaaehtoisuuteen perustuvana mutta ohjausvaikutuspotentiaaliltaan merkittävänä työkaluna talousmetsien heikentyneen hiilinielun vahvistamisessa ekologisesti kestävällä tavalla.

Kansalliseen ilmastolakiin kirjatun tavoitteen mukaisesti Suomen on oltava hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä ja hiilinegatiivinen pian sen jälkeen. Hallituksen tiekartan mukaan tavoitteen toteutuminen edellyttää sitä, että maankäyttösektorin nettohiilinielu on vuonna 2035 vähintään -21 Mt CO2-ekv. Vuoden 2035 jälkeen nielujen aikaansaamien poistumien tulisi edelleen kasvaa.

Osana uuden ilmastolain mukaista ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmää valtioneuvosto hyväksyi hiljattain maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU), jossa määritellään toimenpiteitä päästöjen vähentämiseksi ja hiilinielujen vahvistamiseksi maankäyttösektorilla ja siten osaltaan myös metsätaloudessa. MISU-luonnos sai lausuntokierroksella runsaasti kritiikkiä siitä, että sen tavoitteleman -3 Mt CO2-ekv. suuruisen nettovaikutuksen toteutuminen vuonna 2035 olisi esitetyillä toimenpiteillä hyvin epävarmaa muun muassa siksi, että toimenpiteistä suuren osan toteutus nojautui pelkkään informaatio-ohjaukseen (ks. mm. Ilmastopaneelin lausunto).

Suomen metsien hiilinielun heikennyttyä näyttää matkaa hiilineutraaliustavoitteen mukaiseen -21 Mt CO2-ekv. suuruiseen nettohiilinieluun olevan vielä paljon MISU:ssa arvioitua enemmän. Tämä vaarantaa hiilineutraaliustavoitteen toteutumisen entistäkin vakavammin.

Metsätalouden kannustejärjestelmällä voidaan merkittävästi edistää hiilineutraalius-tavoitteen nieluvajeen kuromiseksi tarvittavia ilmastotoimia talousmetsissä.

Maailman Luonnon Säätiö – World Wide Fund For Nature, Suomen rahasto sr

Jari Luukkonen
Suojelujohtaja

Mai Suominen
Johtava metsäasiantuntija

Lisätietoja: Mai Suominen, mai.suominen@wwf.fi, p. 050-3224363

[1] https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_12+2003.pdf
[2] https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030624
[3] EU:n metsästrategia 2030, s. 17
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52021DC0572